Bijlage toelichting inkomenseffecten

Inkomenseffecten nader bekeken
De inkomenseffecten van het pakket aan maatregelen om de stapeling van eigen bijdragen te verminderen, zijn in onderstaande tabellen opgenomen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen domeinen, leveringsvormen, leeftijd, huishoudtype, inkomen en vermogen. De inkomenseffecten hebben betrekking op 2019. Bij het bevriezen van eigen risico is echter gekeken naar het structurele effect van de maatregel in 2021[1].

Hieronder worden de inkomenseffecten getoond van de verschillende maatregelen per domein (Zvw, Wmo, Wlz). De inkomenseffecten van het bevriezen van het maximale eigen risico kunnen worden opgeteld bij de effecten van de andere maatregelen. Dit geldt ook voor de eventuele effecten van het maximeren van de bijbetalingen in het kader van het GVS. Hiermee ontstaat inzicht in het *cumulatieve* inkomenseffect van de maatregelen van de Zvw en Wmo/Wlz.

Zorgverzekeringswet
Het bevriezen van het verplicht eigen risico heeft niet alleen een effect op het betaalde eigen risico, maar ook op de nominale premie en de zorgtoeslag. Tabel B1 geeft inzicht in de effecten.

Tabel B1. Effecten van het bevriezen van het eigen risico (per jaar).

	eigen risico NIET bevroren	eigen risico WEL bevroren	effect bevriezen eigen risico
maximum eigen risico	+ € 445	+ € 385	- € 60
gemiddelde eigen risico	+ € 255	+ € 226	- € 29
betaald eigen risico *zorgkosten*			
€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
€ 385	+ € 385	+ € 385	€ 0
€ 419	+ € 419	+ € 385	- € 34
€ 445	+ € 445	+ € 385	- € 60
€ 1.000	+ € 445	+ € 385	- € 60
nominale premie	+ € 1.542	+ € 1.576	+ € 34
zorgtoeslag	+ € 1.339	+ € 1.344	+ € 5

Effect op het eigen risico
Zonder deze maatregel zou het eigen risico zijn gestegen tot € 445 in 2021. Verzekerden die maximaal € 385 aan zorgkosten maken, zien geen effect van het bevroren eigen risico. Zowel bij een eigen risico van € 445 als bij een eigen risico van € 385 betalen zij immers alle kosten zelf. Bij kosten vanaf € 445 is het effect van het bevroren eigen risico maximaal. Bij zorgkosten tussen € 385 en € 445 neemt het effect op het te betalen eigen risico geleidelijk toe van € 0 naar € 60. Bij zorgkosten van € 419 betaalt de verzekerde € 34 minder.

Effect op de nominale premie
De zorgkosten die niet vanuit het verplicht eigen risico betaald worden, dienen op een andere wijze te worden gedekt. Daarnaast stijgen de totale kosten doordat de fixering van het verplicht eigen risico naar verwachting zal leiden tot extra zorggebruik. Een deel van de hogere zorgkosten wordt daarom gedekt vanuit een stijging van de nominale premie[2]. De nominale premie stijgt hierdoor met € 34. Bij zorgkosten van € 419 is het netto-effect van het bevriezen van het eigen risico – exclusief de eventuele stijging van de zorgtoeslag - dus neutraal.

Effect op de zorgtoeslag
De hoogte van de zorgtoeslag is gekoppeld aan de standaardpremie. De standaardpremie is een raming van de gemiddelde nominale premie vermeerderd met het gemiddeld gebruikte eigen

[1] Zonder bevriezen zou het eigen risico in 2021 op € 445 zijn uitgekomen. Dit bedrag is bij de berekeningen meegenomen.
[2] Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34929, nr. 3

risico. Als gevolg van het bevriezen van het eigen risico stijgt de zorgtoeslag met € 5. Voor mensen die recht hebben op zorgtoeslag is het netto-effect van het bevriezen van het eigen risico neutraal bij € 414 aan zorgkosten.

Tabel B2 bevat de inkomenseffecten van het bevriezen van het eigen risico op € 385. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de verzekerden die het eigen risico met bevriezing (€ 385) niet volmaken en verzekerden die het eigen risico zonder bevriezing (€ 445) wél volmaken[3].
Het bevriezen van het verplicht eigen risico op € 385 per jaar heeft een positief inkomenseffect voor mensen die meer dan € 419 (of € 414 voor mensen die recht hebben op zorgtoeslag) aan zorgkosten betalen. Naar verwachting geldt dit in 2019 voor circa 47% van de verzekerden, oftewel 6,5 miljoen mensen. Verzekerden met lagere zorgkosten ervaren een negatief inkomenseffect. Zij profiteren niet van de daling van het eigen risico, maar betalen wel een hogere nominale premie. Met deze maatregelen is de solidariteit in de Zvw dus versterkt. Voor alle groepen geldt dat het recht op zorgtoeslag het inkomenseffect positief beïnvloedt. De inkomenseffecten als percentage van het besteedbaar inkomen zijn het grootst voor de lage inkomensgroepen.

Tabel B2. Inkomenseffecten van het bevriezen van het verplicht eigen risico (per jaar, + is een verbetering).

	bedragen per jaar		**% besteedbaar inkomen**	
	zorgkosten		zorgkosten	
	<= € 385	>= € 445	<= € 385	>= € 445
niet pensioengerechtigd				
alleenstaande				
wajong	- € 29	+ € 31	- 0,2%	+ 0,2%
wml	- € 29	+ € 31	- 0,2%	+ 0,2%
modaal	- € 34	+ € 26	- 0,2%	+ 0,1%
2x modaal	- € 34	+ € 26	- 0,1%	+ 0,1%
paar				
wml	- € 58	+ € 62	- 0,4%	+ 0,4%
modaal	- € 58	+ € 62	- 0,3%	+ 0,3%
2x modaal	- € 68	+ € 52	- 0,2%	+ 0,1%
pensioengerechtigd				
alleenstaande				
aow	- € 29	+ € 31	- 0,2%	+ 0,2%
aow + € 10.000	- € 29	+ € 31	- 0,1%	+ 0,1%
aow + € 20.000	- € 34	+ € 26	- 0,1%	+ 0,1%
aow + € 30.000	- € 34	+ € 26	- 0,1%	+ 0,1%
paar				
aow	- € 58	+ € 62	- 0,3%	+ 0,3%
aow + € 10.000	- € 58	+ € 62	- 0,2%	+ 0,2%
aow + € 20.000	- € 58	+ € 62	- 0,2%	+ 0,2%
aow + € 30.000	- € 68	+ € 52	- 0,2%	+ 0,1%

In tabel B2 zijn de inkomenseffecten van het maximeren van de bijbetalingen aan geneesmiddelen op € 250 per verzekerde per jaar (vanaf 1 januari 2019) *niet* meegenomen. Ongeveer 37.000 verzekerden betaalden in 2018 meer dan € 250 bij voor hun geneesmiddelen[4]. De bedragen lopen echter sterk uiteen. Bovendien bestaan er terugbetalingsregelingen vanuit fabrikanten. Gegeven de spreiding en de terugbetalingsregelingen is het niet zinvol om een gemiddeld inkomensvoordeel in de berekeningen te verwerken. Wel kan worden geconcludeerd dat de maatregel voor verzekerden met hoge bijbetalingen een positief inkomenseffect zal hebben.

[3] De eerste groep ervaart het maximale negatieve effect, de laatste groep het maximale positieve inkomenseffect van het bevriezen van het eigen risico.
[4] De cijfers zijn gebaseerd op informatie van de Stichting Farmaceutische Kengetallen.

Wet maatschappelijke ondersteuning 2015

Met de komst van het Wmo-abonnementstarief zijn de hoogte van het inkomen, het vermogen en het zorggebruik niet langer van invloed op de hoogte van de eigen bijdrage. Alle cliënten betalen hetzelfde abonnementstarief[5]. Een uitzondering zijn niet-pensioengerechtigde meerpersoonshuishoudens: zij betalen net als voor de invoering van het abonnementstarief géén eigen bijdrage voor Wmo-maatwerkvoorzieningen[6]. Omdat er geen gegevens beschikbaar zijn over de algemene voorzieningen die onder het abonnementstarief gaan vallen, zijn de effecten hiervan niet meegenomen.

Tabel B3 bevat de inkomenseffecten voor huishoudens die gebruik maken van een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo. Hierbij is een onderscheid gemaakt tussen de situaties waarin de grondslag sparen en beleggen[7] respectievelijk gelijk is aan € 0 en € 35.000[8].

Tabel B3 Inkomenseffecten voor Wmo-cliënten door de invoering van het abonnementstarief (per jaar, + is een verbetering).

	bedragen per jaar		**% besteedbaar inkomen**	
	grondslag sparen en beleggen		grondslag sparen en beleggen	
	€ 0	€ 35.000	€ 0	€ 35.000
niet pensioengerechtigd				
alleenstaande				
wajong	+ € 4	+ € 4	0,0%	0,0%
wml	+ € 4	+ € 213	0,0%	+ 1,4%
modaal	+ € 1.582	+ € 2.017	+ 7,1%	+ 9,2%
2x modaal	+ € 6.020	+ € 6.454	+ 14,3%	+ 15,4%
paar				
wml	+ € 3	+ € 3	0,0%	0,0%
modaal	+ € 43	+ € 478	+ 0,2%	+ 2,3%
2x modaal	+ € 4.481	+ € 4.915	+ 11,1%	+ 12,3%
pensioengerechtigd				
alleenstaande				
aow	+ € 4	+ € 4	0,0%	0,0%
aow + € 10.000	+ € 1.009	+ € 1.444	+ 4,7%	+ 6,8%
aow + € 20.000	+ € 2.260	+ € 2.694	+ 8,2%	+ 9,8%
aow + € 30.000	+ € 3.509	+ € 3.944	+ 11,1%	+ 12,6%
paar				
aow	+ € 4	+ € 4	0,0%	0,0%
aow + € 10.000	+ € 909	+ € 1.081	+ 3,4%	+ 4,1%
aow + € 20.000	+ € 2.159	+ € 2.331	+ 6,7%	+ 7,3%
aow + € 30.000	+ € 3.409	+ € 3.581	+ 9,1%	+ 9,6%

Het abonnementstarief pakt neutraal of gunstig uit[9]. Zo'n 150.000 huishoudens (34% van het

[5] Uitgezonderd beschermd wonen en opvang.

[6] Deze maatregel die eind 2016 inging, beoogt alleenverdieners met een zieke partner financieel te ontzien. Om de uitvoeringscomplexiteit te beperken is vanaf 2019 de inkomensgrens voor deze gehele groep geschrapt.

[7] In de berekening van de eigen bijdragen voor Wlz-zorg (en voorheen voor Wmo-maatwerkvoorzieningen) wordt gerekend met de grondslag sparen en beleggen. Dit is het vermogen van het huishouden verminderd met het heffingsvrij vermogen. Via de vermogensinkomensbijtelling wordt 4% van de grondslag sparen en beleggen meegenomen in de berekening van de eigen bijdrage. Het vermogen zit middels box 3 overigens ook verwerkt in het verzamelinkomen en kan ook via deze weg tot een hogere eigen bijdrage leiden.

[8] De mediane grondslag sparen en beleggen voor Wlz-cliënten met vermogen is gelijk aan circa € 35.000.

[9] Het is mogelijk dat huishoudens in enkele situaties een hogere eigen bijdrage gaan betalen. Gemeenten hebben immers zowel voor als na invoering van het abonnementstarief de mogelijkheid om geen eigen bijdrage op te leggen voor een voorziening of de nominale eigen bijdrage (voor bepaalde doelgroepen of voorzieningen) lager vast te stellen. Dit betreft een gemeentelijke beleidskeuze en is derhalve geen direct gevolg van het abonnementstarief.

totaal aantal huishoudens met maatwerkondersteuning) profiteert van deze maatregel. Dit betreft met name de midden- en hoge inkomens. In het verleden betaalden zij naast het nominale bedrag ook een inkomensafhankelijk deel. Dit laatste vervalt, waardoor zij hun eigen bijdrage jaarlijks met honderden euro's zien dalen. Een niet-pensioengerechtigde alleenstaande met een modaal inkomen en zonder vermogen ervaart een inkomenseffect van € 1.582 (7,1%[10]). Indien de cliënt ook het volledige eigen risico betaalt, bedraagt het *cumulatieve* inkomenseffect € 1.608 (7,2%). Voor de lage inkomens pakt deze maatregel neutraal uit. Zij betaalden namelijk ook in het verleden alleen de nominale eigen bijdrage. Het inkomenseffect voor een pensioengerechtigde alleenstaande zonder aanvullend pensioen is daarom bijna nihil[11].

Wlz en Wmo beschermd wonen
Binnen de Wlz en Wmo beschermd wonen profiteren naar verwachting 80.000 cliënten van de halvering van de vermogensinkomensbijtelling en de verlaging van het marginale tarief.

Hoge eigen bijdrage
Bij de hoge eigen bijdrage in de Wlz en Wmo beschermd wonen is de halvering van de vermogensinkomensbijtelling van 8% naar 4% relevant. Hierdoor telt het vermogen minder zwaar mee in de berekening van de eigen bijdrage. Met name ouderen in verpleeghuizen teren hierdoor minder in op hun vermogen in box 3. Tabel B4 bevat de inkomenseffecten voor huishoudens die een hoge eigen bijdrage betalen voor Wlz-zorg.

Tabel B4 Inkomenseffecten voor Wlz-cliënten die de hoge eigen bijdrage betalen (per jaar, + is een verbetering)

	bedragen per jaar		**% besteedbaar inkomen**	
	grondslag sparen en beleggen		grondslag sparen en beleggen	
	€ 0	€ 35.000	€ 0	€ 35.000
niet pensioengerechtigd				
alleenstaande				
wajong	€ 0	+ € 985	0,0%	+ 7,8%
wml	€ 0	+ € 985	0,0%	+ 6,5%
modaal	€ 0	+ € 985	0,0%	+ 4,5%
2x modaal	€ 0	€ 0	0,0%	0,0%
paar				
wml	€ 0	+ € 985	0,0%	+ 6,7%
modaal	€ 0	+ € 985	0,0%	+ 4,7%
2x modaal	€ 0	+ € 153	0,0%	+ 0,4%
pensioengerechtigd				
alleenstaande				
aow	€ 0	+ € 400	0,0%	+ 2,8%
aow + € 10.000	€ 0	+ € 1.400	0,0%	+ 6,6%
aow + € 20.000	€ 0	+ € 1.400	0,0%	+ 5,1%
aow + € 30.000	€ 0	+ € 1.400	0,0%	+ 4,5%
paar				
aow	€ 0	€ 0	0,0%	0,0%
aow + € 10.000	€ 0	€ 0	0,0%	0,0%
aow + € 20.000	€ 0	+ € 700	0,0%	+ 2,2%
aow + € 30.000	€ 0	+ € 700	0,0%	+ 1,9%

Tabel B4 laat zien dat cliënten met vermogen financieel profijt hebben van de halvering van de vermogensinkomensbijtelling. Cliënten zonder box 3-vermogen ervaren uiteraard geen

[10] De percentages geven het inkomenseffect als percentage van het besteedbaar inkomen weer.
[11] Het effect is nihil, maar geen nul. Zonder invoering van het abonnementstarief zou de minimale eigen bijdrage Wmo namelijk € 17,80 per 4 weken bedragen. Dit is € 0,30 meer per vier weken dan bij het abonnementstarief. Op jaarbasis is dit voor de burger een voordeel van – afgerond - € 4,00.

inkomenseffect. Het voordeel kan voor cliënten met een hoge eigen bijdrage maximaal 4% van de grondslag sparen en beleggen zijn, met inachtneming van de geldende minimale en maximale bijdragen. Een niet-pensioengerechtigde alleenstaande met een modaal inkomen en een grondslag sparen en beleggen van € 35.000 ervaart hierdoor een positief inkomenseffect van € 985 (4,5%). Indien de cliënt ook het volledige eigen risico betaalt, bedraagt het *cumulatieve* inkomenseffect € 1.011 (4,6%). Voor iemand in dezelfde situatie, maar met een inkomen dat twee keer zo hoog is, is er geen inkomenseffect. Ook zonder vermogen wordt immers al de maximale eigen bijdrage betaald. Mogelijk heeft deze cliënt wel financieel voordeel van het bevriezen van het eigen risico.

Indien alleenstaanden met een koophuis naar een verpleeghuis verhuizen betekent dit meestal verkoop van het huis. De (netto-)opbrengst telt - na twee jaar - mee in de vermogensinkomensbijtelling en daarmee in de eigen bijdrage. Het effect kan zeer fors zijn, maar wordt door de maatregel veelal aanzienlijk gereduceerd. Zo is voor een pensioengerechtigde alleenstaande zonder aanvullend pensioen die zijn huis voor (netto) € 200.000 verkoopt, de eigen bijdrage door de maatregel op jaarbasis € 7.000 minder dan zonder de maatregel.

Lage eigen bijdrage bij verblijf en bij vpt [12]
Bij deze eigen bijdrage zijn de halvering van de vermogensinkomensbijtelling en de verlaging van het marginaal tarief relevant. Door verlaging van het marginale tarief telt inkomen minder zwaar mee in de berekening van de eigen bijdrage. Tabel B5 geeft de inkomenseffecten weer.

Tabel B5 Inkomenseffecten voor Wlz-cliënten die de lage eigen bijdrage betalen (per jaar, inclusief vpt, + is een verbetering).

	bedragen per jaar		**% besteedbaar inkomen**	
	grondslag sparen en beleggen		grondslag sparen en beleggen	
	€ 0	€ 35.000	€ 0	€ 35.000
niet pensioengerechtigd				
alleenstaande				
wajong	+ € 5	+ € 335	0,0%	+ 2,7%
wml	+ € 527	+ € 691	+ 3,4%	+ 4,6%
modaal	+ € 888	+ € 1.052	+ 4,0%	+ 4,8%
2x modaal	+ € 1.775	+ € 1.940	+ 4,2%	+ 4,6%
paar				
wml	+ € 527	+ € 691	+ 3,6%	+ 4,7%
modaal	+ € 888	+ € 1.052	+ 4,2%	+ 5,0%
2x modaal	+ € 1.775	+ € 1.940	+ 4,4%	+ 4,8%
pensioengerechtigd				
alleenstaande				
aow	€ 0	+ € 66	0,0%	+ 0,5%
aow + € 10.000	+ € 638	+ € 865	+ 3,0%	+ 4,1%
aow + € 20.000	+ € 888	+ € 1.115	+ 3,2%	+ 4,1%
aow + € 30.000	+ € 1.138	+ € 1.365	+ 3,6%	+ 4,4%
paar				
aow	+ € 534	+ € 516	+ 2,8%	+ 2,7%
aow + € 10.000	+ € 784	+ € 766	+ 3,0%	+ 2,9%
aow + € 20.000	+ € 1.034	+ € 1.139	+ 3,2%	+ 3,6%
aow + € 30.000	+ € 1.284	+ € 1.389	+ 3,4%	+ 3,7%

Een niet-pensioengerechtigde alleenstaande met een modaal inkomen en zonder vermogen is € 888 minder gaan betalen (4,0%). Inclusief het effect van het bevriezen van het eigen risico kan dit oplopen tot € 914 (4,1%). Voor een pensioengerechtigde alleenstaande zonder aanvullend

[12] Deze eigen bijdrage geldt: (1) in situaties waarin de cliënt (of zijn of haar partner) zelf nog woonlasten draagt. Dit is het geval als er een partner is die zelfstandig blijft wonen of als er nog een minderjarig kind thuis woont; (2) tijdens de eerste vier maanden dat de cliënt intramuraal verblijft; (3) bij het vpt.

pensioen en zonder vermogen is het inkomenseffect nihil. Deze cliënt betaalt zowel in de voorgaande als de huidige situatie de minimale eigen bijdrage. Voor dezelfde cliënt, maar met een grondslag sparen en beleggen bedraagt het inkomenseffect € 66 (0,5%). Voorheen betaalde de cliënt net iets meer dan de minimale eigen bijdrage en in de huidige situatie betaalt de cliënt de minimale eigen bijdrage.

Lage eigen bijdrage voor mpt en pgb[13]
Ook in de eigen bijdrage voor mpt/pgb spelen zowel de halvering van de vermogensinkomensbijtelling als de verlaging van het marginaal tarief een rol in het inkomenseffect. Tabel B6 geeft de inkomenseffecten weer.

Tabel B6. Inkomenseffecten voor Wlz-cliënten die de lage eigen bijdrage voor mpt en pgb betalen (per jaar, + is een verbetering).

	bedragen per jaar		**% besteedbaar inkomen**	
	grondslag sparen en beleggen		grondslag sparen en beleggen	
	€ 0	€ 35.000	€ 0	€ 35.000
niet pensioengerechtigd				
alleenstaande				
wajong	€ 0	€ 0	0,0%	0,0%
wml	€ 0	+ € 216	0,0%	+ 1,4%
modaal	+ € 732	+ € 897	+ 3,3%	+ 4,1%
2x modaal	+ € 1.619	+ € 1.784	+ 3,8%	+ 4,3%
paar				
wml	€ 0	+ € 216	0,0%	+ 1,5%
modaal	+ € 732	+ € 897	+ 3,4%	+ 4,3%
2x modaal	+ € 1.619	+ € 1.784	+ 4,0%	+ 4,4%
pensioengerechtigd				
alleenstaande				
aow	€ 0	€ 0	0,0%	0,0%
aow + € 10.000	+ € 441	+ € 709	+ 2,1%	+ 3,3%
aow + € 20.000	+ € 732	+ € 959	+ 2,7%	+ 3,5%
aow + € 30.000	+ € 982	+ € 1.209	+ 3,1%	+ 3,9%
paar				
aow	€ 0	€ 0	0,0%	0,0%
aow + € 10.000	+ € 628	+ € 610	+ 2,4%	+ 2,3%
aow + € 20.000	+ € 879	+ € 983	+ 2,7%	+ 3,1%
aow + € 30.000	+ € 1.129	+ € 1.233	+ 3,0%	+ 3,3%

Voor een niet-pensioengerechtigde alleenstaande met een modaal inkomen en zonder vermogen bedraagt het inkomenseffect € 732 (3,3%). Inclusief het eventuele effect van het bevriezen van het eigen risico kan dit oplopen tot € 758 (3,4%). Voor een pensioengerechtigde alleenstaande zonder aanvullend pensioen en zonder vermogen is het inkomenseffect nihil. Deze cliënt betaalt immers nog steeds de minimale eigen bijdrage. Ook bij een grondslag sparen en beleggen van € 35.000 is het inkomenseffect nihil. Dit komt omdat het inkomen – na verhogen met vermogensinkomensbijtelling en verlagen met de compensatie vervallen ouderentoeslag[14] – zo laag is dat de minimale eigen bijdrage geldt.

[13] De berekening van de eigen bijdrage voor pgb/mpt is vergelijkbaar met de berekening van de lage eigen bijdrage bij verblijf en vpt. Alleen vindt er een neerwaartse correctie plaats op zowel het inkomen als de berekende eigen bijdrage.

[14] De ouderentoeslag in de Wet inkomstenbelasting 2001 is per 1 januari 2016 afgeschaft. Zonder aanvullende maatregelen zou dit voor pensioengerechtigden met een klein pensioen en vermogen tot een hogere grondslag sparen en beleggen leiden en daarmee tot een hogere eigen bijdrage. Het kabinet heeft destijds besloten dat deze doorwerking ongewenst is. Daarom wordt bij de berekening van de eigen bijdrage gecorrigeerd voor het afschaffen van de ouderentoeslag.